ΕΤΟΣ Δ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 7 Δεκεμβρίου 1914 ΑΡΙΘ. 207.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.—*Ἡ Κυριακὴ Προσευχή.—Ὁμιλία τριακοστὴ ἐννάτη.—Ἀμήν.*

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ.—*Ἡ θεία Λειτουργία καὶ τὸ Θυμίαμα.*

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΛΘ΄.

«ΑΜΗΝ»

«***Ἀμήν***».

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι τὸ ***Ἀμὴν*** εἶναι ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ συγκεντρωμένη ἐν μιᾷ μόνῃ λέξει. Ὅπως δὲ ἐν προηγουμένῃ ὁμιλίᾳ ἡμῶν εἴπομεν ὅτι ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ εἶναι ἡ ἐπιτομή, τρόπον τινά, τοῦ ὅλου Εὐαγγελίου, οὕτω δυνάμεθα ἤδη καὶ περὶ τοῦ ***Ἀμὴν*** νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ἡ ἐπιτομή, ἡ σύνοψις τῆς ὅλης Κυριακῆς Προσευχῆς καθὼς θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ σημερινῇ ὁμιλίᾳ.

Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς κατεδείξαμεν ὅτι ἕκαστον αὐτῆς αἴτημα ἐπιβάλλει ἡμῖν καὶ ὑποχρεώσεις, καθήκοντα, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρῶμεν. Εἰς ἓν ἕκαστον τῶν αἰτημάτων αὐτῆς ἀνταποκρίνεται καὶ ἓν καθῆκον. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ λέξις ***Ἀμὴν*** χρησιμεύει ὡς ἡ ἐπιβεβαίωσις τοῦ ὅτι ἔχομεν ὄντως τὸ καθῆκον τοῦτο καὶ ὀφείλομεν ἄνευ ἀντιρρήσεως νὰ ἐκπληρῶμεν αὐτό.

Αἰτούμεθα λ. χ. νὰ ἁγιασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τ. ἔ. νὰ δοξασθῇ ὁ Θεός, διότι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἰδικόν μας καθῆκον· ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ δοξάζωμεν αὐτὸν καὶ διὰ λόγων καὶ δι᾿ ἔργων καὶ διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, καὶ ἑνὶ λόγῳ διὰ βίου ἀληθῶς χριστιανικοῦ. Τὸ ***Ἀμὴν*** ἐν τῷ αἰτήματι τούτῳ σημαίνει. Ναί, οὕτω δέον γενέσθαι, τοῦτο εἶναι τὸ καθῆκον τοῦ Χριστιανοῦ. ***Ἀμήν.***

Αἰτούμεθα ἵνα ἔλθῃ *ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ*. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡ βασιλεία αὕτη ἐξαρτᾶται παρ' ἡμῶν, ἐκ τῆς ἡμετέρας συναινέσεως, τῆς ἡμετέρας ἐλευθέρας ἐκλογῆς—διότι ὁ Θεὸς ἀποδέχεται ἐν τῇ ἑαυτοῦ στρατιᾷ μόνους τοὺς ἐθελουσίως στρατολογουμένους—ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐγκαθιδρύωμεν τὴν βασιλείαν ταύτην ἐν πρώτοις ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐν τῷ ἡμετέρῳ νοΐ διὰ τῆς πίστεως, ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ ἔπειτα, ἐὰν ἦναι δυνατόν, καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, νὰ ἐγκαθιδρύωμεν αὐτὴν καὶ εἰς ἄλλους καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουσι στενὴν ἐξάρτησιν παρ' ἡμῶν, εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς συγγενεῖς ἡμῶν. ***Ἀμήν***. Ναί, οὕτω πραγματικῶς πρέπει νὰ γίνηται. Τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***.

Αἰτούμεθα ὅπως γένηται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ταὐτοχρόνως καὶ ὀφείλομεν ἡμεῖς πρῶτοι νὰ ἀρχίσωμεν ἐκπληροῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἡμεῖς πρῶτοι νὰ ἐκπληρῶμεν πᾶν ὅπερ ἐντέλλεται ὁ Θεὸς καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν πᾶν ὅπερ ἀπαγορεύει. Ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ παρακινῶμεν ὅπως καὶ οὗτοι συμμορφῶνται πρὸς τὸ θεῖον θέλημα. Ἔχομεν, ἑνὶ λόγῳ, τὴν ὑποχρέωσιν νὰ γίνωμεν Ἀπόστολοι τοῦ θείου θελήματος ἐν τῷ κόσμῳ προτρέποντες πάντας καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ τοῦ καλοῦ ἡμῶν παραδείγματος ἵνα τηρῶσι τὸν Δεκάλογον, ἤτοι τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ. ***Ἀμήν***. Ναὶ ἀληθῶς, οὕτως πρέπει νὰ γίνηται· τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***.

«*Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον*». Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται προσοχή, διότι ἑκάστη σχεδὸν λέξις ἐκφράζει καὶ ἓν καθῆκον. Αἰτούμεθα λοιπὸν ἐν πρώτοις παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ χορηγῇ ἡμῖν πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης καὶ ἀκόμη καὶ αὐτὸν τὸν ἄρτον εἰς μαρτύριον, πρὸς ἔνδειξιν ὅτι ἐξ ὁλοκλήρου ἐξαρτώμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ. ***Ἀμήν***. Ναί, οὕτως ὄντως δέον νὰ γίνεται· τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***. Ὀφείλομεν νὰ αἰτώμεθα οὐχὶ ἐν γένει ἄρτον, ἀλλὰ τὸν ἡμέτερον ἄρτον, *τὸν ἄρτον ἡμῶν*, δηλαδὴ τὸν ἄρτον, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι διὰ τοῦ ἡμετέρου ἱδρῶτος θέλομεν κερδίσῃ, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἦτο ἡμέτερος ἄρτος· ὁ ἄρτος τῆς ἀργίας δὲν εἶναι ἡμέτερος ἄρτος, ὁ ἄρτος τοῦ δόλου καὶ τῆς ἀπάτης δὲν εἶναι ἰδικός μας ἄρτος· μόνος ὁ ἄρτος ὁ κτώμενος διὰ τῆς ἐργασίας εἶναι ἡμέτερος ἄρτος. ***Ἀμήν***, ναί· ὄντως, οὕτω δέον νὰ γίνηται. τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***. Ὀφείλομεν τὸν ἄρτον τοῦτον, τὸν ἰδικόν μας τοῦτον ἄρτον, νὰ αἰτώμεθα εἰς ποσότητα ἐπαρκῆ διὰ τὴν σήμερον, οὐχὶ διὰ τὴν αὔριον, διότι ὁ Θεὸς ὁ μεριμνῶν διὰ τὴν σήμερον θὰ μεριμνήσῃ καὶ διὰ τὴν αὔριον, καὶ ἐὰν δώσῃ ἡμῖν πλείονα τῶν ὅσων ἀναγκαιοῦσιν ἡμῖν, ὀφείλομεν νὰ χορηγῶμεν ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. ***Ἀμήν***. Ναί, καὶ τῷ ὄντι, οὕτω πρέπει νὰ γίνηται, τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***. Ὀφείλομεν ἀκόμη, ἐκτὸς τοῦ ὑλικοῦ ἄρτου, νὰ αἰτώμεθα καὶ τὸν πνευματικὸν ἄρτον, τὸν λόγον δηλονότι τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅπως ἡ ἔλαφος τρέχει εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων διὰ νὰ σβέσῃ τὴν δίψαν της, οὕτω καὶ ἡμεῖς νὰ τρέχωμεν πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διδάσκουσι, κηρύττουσι τὸν θεῖον λόγον, διὰ νὰ θρέψωμεν τὴν ἡμετέραν ψυχὴν καὶ σβέσωμεν τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δίψαν. ***Ἀμήν***, ναί, οὕτως ὀφείλομεν πραγματικῶς νὰ πράττωμεν, τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***. Ὀφείλομεν νὰ αἰτώμεθα προσέτι καὶ τὸν οὐράνιον ἄρτον,

τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς καὶ ἀφθαρσίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τὸ πανάγιον δηλονότι Σῶμα καὶ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ᾽ ὀφείλομεν ταὐτοχρόνως καὶ νὰ προσερχώμεθα συνεχῶς ἢ τοὐλάχιστον τετράκις τοῦ ἔτους εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ἀφ᾽ οὗ πρότερον *ἐκκαθάρωμεν ἑαυτοὺς ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων* καὶ τύχωμεν τῆς ἀφέσεως τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. ***Ἀμήν***. Ναί, ἀληθῶς οὕτω δέον νὰ γίνηται, τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***.

«*Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν*», συγχώρησον δηλονότι, πάτερ ἡμῶν, τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τὸ καθῆκον τίθεται παραπλεύρως εἰς τὴν αἴτησιν. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔκαμε τὴν ταξιθέτησιν ταύτην. «*Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς » ὀφειλέταις ἡμῶν*». Διὰ νὰ τύχω συγχωρήσεως ὀφείλω ἐγὼ πρῶτος νὰ συγχωρῶ· διὰ νὰ τύχω ἐλέους καὶ χάριτος ὀφείλω ἐγὼ πρῶτος νὰ σκορπίζω πρὸς τοὺς ἀδικήσαντάς με ἔλεος καὶ χάριν. ***Ἀμήν***. Ναί, οὕτω πρέπει νὰ γίνηται· τοῦτο ἐπιβάλλει μοι τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, τοῦτο μοὶ ἐπιβάλλει τὸ λογικόν μου αὐτό, τοῦτο ἐπιβάλλει μοι καὶ αὐτὴ ἡ στοιχειώδης δικαιοσύνη, τοῦτο εἶναι τὸ καθῆκόν μου. ***Ἀμήν***.

«*Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν*», μὴ ἀφήσῃς δηλονότι ἡμᾶς νὰ ἐμπλακῶμεν καὶ ὑποκύψωμεν εἰς πειρασμόν. Ἀλλ᾽ αἴφνης, ἐναντίον καὶ τῶν στοιχειοδεστέρων κανόνων τῆς φρονήσεως, ἡμεῖς αὐτοὶ περιπλέκομεν ἑαυτοὺς εἰς πειρασμούς, συνάπτομεν σχέσεις ὑπόπτους, ἀναγινώσκομεν βιβλία ἀσεβῆ καὶ ἀνήθικα, συχνάζομεν εἰς μέρη ἐπικίνδυνα, εἰς μέρη ἐκ τῶν ὁποίων δὲν δύναται ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀθωότης νὰ ἐξέλθῃ ἀλύμαντος καὶ ἀλώβητος.... Εἶναι ἤδη φανερὸν ὅτι τὴν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν αἰτούμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ εἰσενέγκῃ ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ταὐτοχρόνως νὰ ἀποφεύγωμεν ἐπιμελῶς πᾶν ὅπερ δύναται νὰ ἐξεγείρῃ, προκαλέσῃ καὶ μολύνῃ ἡμᾶς διὰ τῆς ἁμαρτίας. ***Ἀμήν***, ναί, οὕτως ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν, τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. ***Ἀμήν***.

«*Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ*». Αἰτούμεθα τοῦ Θεοῦ ἵνα ῥύσηται, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Τὸ πονηρὸν δέ, εἴπομεν πολλάκις ἕως τόρα, τὸ πονηρόν, τὸ κακόν, τὸ μόνον δεινὸν διὰ τὸν Χριστιανὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία.... ἡ ἁμαρτία, ἥτις συνεπιφέρει καὶ τὰ ἄλλα δεινά, «*πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ*», ἡ ἁμαρτία ἥτις ἐγέννησε τὸν θάνατον, «*τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος*», ἡ ἁμαρτία ἥτις ἐδημιούργησε τὸν Ἅδην καὶ οὐ παύεται εὐρύνουσα τὰ βάθη τῆς ἀβύσσου, «*καὶ » ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ, τοῦ » μὴ διαλιπεῖν*». Καὶ μεθ᾽ ὅλα ταῦτα τὴν ἁμαρτίαν, τὸ φοβερὸν τοῦτο δεινόν, τοῦ ὁποίου παρόμοιον οὐδὲν ἕτερον ὑπάρχει, ἀγαπῶμεν, θωπεύομεν, περὶ πολλοῦ ποιούμεθα καὶ μάλιστα προσπαθοῦμεν ἑκάστοτε νὰ δικαιολογῶμεν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ διακρατοῦμεν ἀναπόσπαστον ἀπὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν ὄχι μόνον ἐπὶ ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ μῆνας καὶ ἐπὶ ἔτη καὶ καθ᾽ ὅλον ἡμῶν τὸν βίον διὰ νὰ μετακομίσωμεν ταύτην ἴσως καὶ μέχρι τῆς αἰωνιότητος. Καὶ ἐνταῦθα ὅπως καὶ εἰς τὸ προηγούμενον αἴτημα εἶναι προφανὲς ὅτι ὀφείλομεν καθ᾽ ἣν ἡμέραν

αἰτούμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ ἵνα ρύσηται ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἀγωνιζώμεθα ταὐτοχρόνως καὶ ἡμεῖς καὶ νὰ καταβάλλωμεν πάσας τὰς δυνατὰς προσπαθείας, ὅπως μὴ διαπράττωμεν ἁμαρτήματα, ἤ, ἐὰν ἠθέλομεν καθ' οἱονδήποτε τρόπον περιπέση εἰς ἁμάρτημα νὰ μὴ διακρατῶμεν τοῦτο, ἀλλὰ νὰ ἀποσβενύωμεν καὶ ἐξαλείφωμεν τοῦτο διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. *Ἀμήν*. Ναί, οὕτω πραγματικῶς πρέπει νὰ γίνηται, τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθῆκον. *Ἀμήν*.

Ἰδού, Χριστιανοί μου, ὅτι ἡ λέξις *Ἀμὴν* ἀνακεφαλαιοῖ ὄχι μόνον τὰ ἑπτὰ αἰτήματα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἡμῶν, τὰ καθήκοντα τὰ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰ ἑπτὰ αἰτήματα. Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν καὶ πάλιν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνέκλεισε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν τῇ Κυριακῇ Προσευχῇ, ὁλόκληρον δὲ ταύτην πάλιν ἐν τῇ λέξει *Ἀμήν*.

Ἀδελφοί μου Χριστιανοί.—Τὰ νοήματα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς εἶναι τόρα πλέον γνωστὰ εἰς ὑμᾶς καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν. Τὴν θείαν ταύτην προσευχὴν ἀνέλυσα καὶ ἀνέπτυξα πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πρώτης λέξεως μέχρι τῆς τελευταίας. Λοιπὸν ἀπαγγέλλετε ταύτην μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ εὐλαβείας συχνά, συχνότατα. Ἀπαγγέλλετε ταύτην τὴν πρωΐαν, ἵνα ἡ ἡμέρα ἀποβαίνῃ ὑμῖν εὐτυχὴς καὶ αἰσία, ἀπηλλαγμένη παντὸς ἀτυχήματος καὶ παντὸς πειρασμοῦ. Ἀπαγγέλλετε ταύτην τὴν ἑσπέραν, ἵνα ἡ ἀνάπαυσις ὑμῶν ᾖ εὐλογημένη, καὶ ἵνα ἀνακαινίζῃ τὰς δυνάμεις ὑμῶν διὰ τὴν αὔριον. Ἀπαγγέλλετε ταύτην κατὰ Κυριακὴν ὁμοῦ μετὰ τῶν πιστῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν φρικτὴν ὥραν τῆς τελέσεως τῆς θείας Μυσταγωγίας. Ἀπαγγέλλετε ταύτην ὅταν ὑγιαίνετε καὶ ὅταν κατάκεισθε ἐπὶ στρωμνῆς ἀρρωστίας καὶ κακώσεως, ὅταν εὐτυχῆτε καὶ ὅταν δοκιμάζητε τοὺς πόνους τῆς δυστυχίας, ὅταν ἀπολαύετε τῆς ἐν τῷ βίῳ ὑμῶν χαρᾶς, καὶ κατὰ τὴν ἀπαισίαν ὥραν τοῦ πειρασμοῦ. Τέλος εὔχομαι ὅπως, ὅταν ἐπιστῇ ἡ στιγμὴ τοῦ νὰ παραδώσητε τὴν ὑστάτην ὑμῶν πνοὴν εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου, εὐτυχήσητε ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐκπομπῆς τῆς πνοῆς νὰ ἀναπνέητε καὶ ἐν τῷ «*ἐλθέτω, Πάτερ, ἡ βασιλεία σου*», ἵνα τύχητε τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Γένοιτο.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΥΜΙΑΜΑ

«Μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω προσάγεσθαί τι ἕτερον πρὸς
» θυσιαστήριον ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν καὶ
» θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς».
(τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων καν. 3).

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.—Οὐδεμία θρησκευτική μας τελετὴ δὲν γίνεται χωρὶς νὰ συνοδεύεται καὶ μὲ τὸ θυμίαμα. Τὸ θυμίαμα εἶναι ἀχώριστος συνοδὸς ὅλων μας τῶν θρησκευτικῶν ἱεροτελεστιῶν, ὅσαι τελοῦνται εἰς τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν ναοὺς καὶ κατ' οἶκον. Θυμίαμα εὔοσμον καίομεν εὐλαβῶς πρὸ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἥτις ἐξεικονίζει τὸν τάφον καὶ τὸν θρόνον

τοῦ Κυρίου, καὶ πρὸ τῆς ἱερᾶς Προθέσεως, ἥτις συμβολίζει τὴν φάτνην τῆς Βηθλεὲμ ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ Χριστός, καὶ πρὸ τῶν εἰκόνων τῶν Ἁγίων ὡς ἱερῶν προσώπων· θυμίαμα καίομεν καὶ ἐπὶ τῶν τάφων τῶν προσφιλῶν μας νεκρῶν· μὲ τὸ θυμίαμα ἀρωματίζομεν τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν ναοὺς καὶ τοὺς ἰδιωτικούς μας οἴκους. Κατὰ ταῦτα ἡ καῦσις τοῦ θυμιάματος εἶναι στενώτατα συνδεδεμένα μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ μας βίου καὶ ἀποτελεῖ εὐλαβῆ πρᾶξιν, περὶ τῆς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία δὲν παρέλειψεν ἀπὸ τοῦ νὰ λάβῃ νομοθετικὴν πρόνοιαν, νομιμοποιοῦσα τὴν προσφορὰν καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ θυμιάματος ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ. Εἶναι, λέγει ὁ 3ος Ἀποστολικὸς κανών, εἶναι ἄξιος καθαιρέσεως ἐάν τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἤθελε δεχθῇ καὶ προσφέρει ἐπὶ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου ἄλλα τινὰ τῶν Χριστιανῶν δῶρα ἐκτὸς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν. Ἐκ τῶν ἄλλων ὑλικῶν εἰδῶν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προσάγεται πρὸς τὸ θυσιαστήριον ἕτερόν τι εἰμὴ ἔλαιον διὰ τὴν κανδήλαν καὶ θυμίαμα πρὸς καῦσιν αὐτοῦ ἐν καιρῷ τῆς Θείας Λειτουργίας. «Μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω προσάγεσθαί τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστή-» ριον ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφο-» ρᾶς». Ἀλλὰ πόθεν ἆρά γε εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἐκλησίαν ἡ χρῆσις τοῦ θυμιάματος καὶ τίς ἡ σημασία αὐτοῦ; Περὶ τοῦ θέματος τούτου, τοῦ ὄχι ὅλως ἄνευ ἐνδιαφέροντος διὰ πάντα κληρικὸν καὶ λαϊκόν, θὰ διαλάβῃ ἡ προκειμένη ὁμιλία.

Ὅταν οἱ εὐλαβεῖς μάγοι τῆς ἀνατολῆς, οἱ ἰδόντες τὸν ἀστέρα τοῦ ἀρτιγεννήτου Βασιλέως τῶν Ἰουδαίων, ἦλθον εἰς τὴν Βηθλεέμ, ἵνα προσκυνήσωσιν αὐτῷ, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἵνα δωρήσωσιν εἰς τὸ νεογέννητον βασιλικὸν παιδίον ὡς τι πολύτιμον ἀντικείμενον ἐκτὸς τοῦ χρυσοῦ λίβανον καὶ σμύρναν. Καὶ ποίαν μὲν συμβολικὴν ἔννοιαν ἀπέδωκαν εἰς τὰ δῶρα ταῦτα οἱ ἐξηγηταὶ τῶν Ἁγίων Γραφῶν, δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα. Ἐκ τοῦ παραδείγματος ὅμως τούτου ὡς καὶ ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν ἐνδείξεων μανθάνομεν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐθνικοὶ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς μετεχειρίζοντο τὰ διάφορα ἀρωματικὰ θυμιάματα ὡς δῶρα, τὰ ὁποῖα τιμῆς ἕνεκεν προσέφερον εἰς τοὺς βασιλεῖς, καίοντες πολλάκις αὐτὰ ἐνώπιόν των. Ἡ χρῆσις δὲ αὕτη τῶν θυμιαμάτων δὲν περιωρίζετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐθνικοῖς ἀπέναντι μόνον τῶν βασιλέων των εἰς ἔνδειξιν τῆς πίστεως αὐτῶν περὶ τῆς ἱερότητος τῶν βασιλικῶν προσώπων, ἀλλ', ὡς ἦτο ἑπόμενον, τὰ θυμιάματα εἰσήχθησαν ὑπ' αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ναούς των πρὸς τιμὴν καὶ λατρείαν τῶν ἰδίων αὐτῶν Θεῶν, τοὺς ὁποίους ἐφαντάζοντο ὡς ἄλλους τινὰς ἐπιγείους σατράπας καὶ ἡγεμόνας. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τὸ σχῆμα τῶν αἰγυπτιακῶν θυμιατηρίων ἦτο παρεμφερὲς πρὸς ἀνθρωπίνην χεῖρα, τοῦ πυρὸςτιθεμένου ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος τῆς παλάμης.

Καὶ ταῦτα μὲν παρατηροῦμεν περὶ τοῦ θυμιατοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐθνικοῖς λαοῖς· καὶ αὐτοὶ δηλαδὴ μετεχειρίζοντο τὰ θυμιάματα, προσφέροντες αὐτὰ εἰς τιμὴν καὶ προσκύνησιν τῶν τε βασιλέων αὐτῶν καὶ τῶν θεῶν των, ἔστω καὶ ψευδῶν.

Ἀλλ' ἐὰν ἐκ τῶν ἐθνικῶν θελήσωμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων, τοῦ ἐκλεκτοῦ τούτου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ θυμίαμα παρ' αὐτοῖς ἀποτελεῖ σπουδαιότατον θρησκευ-

τικὸν στοιχεῖον, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Μωσαϊκὸς νόμος κάμνει ἰδιαιτέραν μνείαν, ὁρίζων καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τῆς χρήσεώς του, αὐστηρῶς ἀπαγορεύων τὴν ἰδιωτικὴν αὐτοῦ χρῆσιν. «Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα (ἀρώματα), » *στακτὴν* (τὸ ἐκ τῆς κοπτομένης σμύρνης ἐκρέον λιπαρὸν ἔλαιον), *ὄνυχα* » (ἀρωματῶδες πῶμα κογχυλίου τῶν Ἰνδιῶν, ὅμοιον μὲ τὸ τῆς πορφύ- » ρας), *χαλβάνην* (ὀπός, χυλὸς ὀσμηρὸς καλαμοειδοῦς φυτοῦ τῆς Ἀρα- » βίας καὶ Συρίας), καὶ *λίβανον* διαφανῆ· ἴσον ἴσῳ ἔσται.... καὶ συγκό- » ψεις ἐκ τούτων λεπτὸν καὶ θύσεις ἀπέναντι τῶν μαρτυρίων (ἐπὶ τοῦ » θυσιαστηρίου) ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.... θυμίαμα κατὰ τὴν σύνθε- » σιν ταύτην οὐ ποιήσητε ὑμῖν ἑαυτοῖς· ἁγίασμα (ἅγιον καὶ ἱερὸν) ἔσται » ὑμῖν (τὸ θυμίαμα τοῦτο) Κυρίῳ. Ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως ὥστε ὀσφραί- » νεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπολεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ». Σημειωτέον δὲ ὅτι βραδύτερον εἰς τὰ τέσσαρα ταῦτα ἀρωματικὰ εἴδη προσέθηκαν οἱ Ραββῖνοι καὶ ἄλλα πολλά, οἷον τὴν κασσίαν, τὴν σμύρναν, τὴν νάρδον, τὸν κρόκον, τὸν ἀρωματικὸν κάλαμον, τὸ κιννάμωμον, τὸν κόστον, καὶ ἄλλα παρόμοια. Οὕτω δὲ τὸ ἰουδαϊκὸν θυμίαμα ἦτο ἤδη μῖγμα δεκατριῶν εὐόσμων συστατικῶν. Ἐν τούτοις παρὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συστατικῶν αὐτοῦ τὸ θυμίαμα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις διετήρησε τὴν ἀποκλειστικότητα τῆς θρησκευτικῆς του χρήσεως, συμβολίζον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀνύψωσιν τῆς ἰουδαϊκῆς προσευχῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ προσευχόμενος παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ κατευθύνῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν προσευχήν του ὡς θυμίαμα, τοῦ ὁποίου ὁ εὐώδης καπνὸς ἀνέρχεται πρὸς τὰ ἄνω. Εἶναι δὲ γνωστὸν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας ὅτι ἡ καῦσις τοῦ θυμιάματος παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Σολομῶντος ἦτο ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ ἰουδαϊκοῦ κλήρου, ἀποτελοῦν ἱερώτατον αὐτοῦ λειτούργημα, οὕτινος ἡ ἐκτέλεσις ἀνετίθετο ἑκάστοτε εἰς τοὺς ἱερεῖς διὰ λαχνοῦ. Ὁ ἱερεύς, ὅστις ἐκληροῦτο νὰ θυμιάσῃ ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ,—ὤφειλε δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο τὸ πρωῒ καὶ τὸ ἑσπέρας ἀνάπτων συγχρόνως καὶ τοὺς λύχνους,—συνῃσθάνετο ὅτι ἐκτελεῖ καθῆκον ἱερώτατον, ὅπερ μετὰ τῆς καύσεως τοῦ θυμιάματος εἰς ἱκανὴν ποσότητα συμπεριελάμβανε καὶ τὴν γονυκλινῆ προσευχὴν αὐτοῦ ἔμπροσθεν τῆς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θύρας, τὰ ἐξεικονίζοντα τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Ἐν καιρῷ τοιαύτης εὐλαβοῦς προσευχῆς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θυμιάματος ἔλαβε χώραν ἡ ἀγγελοφάνεια τοῦ εὐσεβοῦς ἱερέως Ζαχαρίου, τοῦ πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, καὶ ἡ θεία πρὸς αὐτὸν ἀποκάλυψις, περὶ τῆς ὁποίας μᾶς κάμνει λόγον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ὁ ἱερὸς Λουκᾶς. Μετὰ τὸ θυμίαμα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου καὶ μετὰ τὴν γονυκλινῆ προσευχὴν τοῦ ἑκάστοτε ἐφημερίου ἱερέως ἐν Ἱερουσαλήμ, ὤφειλεν οὗτος ἐξερχόμενος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐνταῦθα προσδοκῶντος λαοῦ νὰ ἀποτείνῃ πρὸς αὐτὸν λόγους εὐχῆς καὶ διδασκαλίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαός, ὁ προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, ἐθαύμαζεν ἐπὶ τῇ ἀργοπορίᾳ τῆς ἐν τῷ ναῷ παραμονῆς αὐτοῦ, ἡ ἔκπληξις δ' αὐτῶν αὕτη ἐπετάθη ὅταν μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ζαχαρίου εἶδον, ὅτι οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὸ ἔθος.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπίσης τὰ κατὰ τὴν κατασκευήν, τὴν σημασίαν, καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ θυμιάματος ἐν τῇ πρὸ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ. Χωρὶς διόλου

νὰ ἀποκλείεται ὁ ὑγιεινὸς λόγος τῆς χρήσεως τῶν θυμιαμάτων, τῶν ἐχόντων ἀντισηπτικὴν ἰδιότητα, ἐν τῷ μέσῳ περιβάλλοντος πλήρους αἱμάτων καὶ ἄλλων ἀναθυμιάσεων ἐκ τῶν καθημερινῶν ζωϊκῶν θυσιῶν, ἡ προέχουσα ἴσως σημασία τῶν εὐωδῶν θυμιαμάτων εἶναι ἡ συμβολική, ἡ σκοποῦσα νὰ παραστήσῃ τὴν εἰς τὰ ἄνω κατεύθυνσιν τῆς θερμῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν προσευχῆς.

Τὴν δευτέραν δὲ ταύτην, τὴν ἀλληγορικὴν ἔννοιαν ἀποδίδει καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν εἰς τὸ θυμίαμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως ἐδανείσθη ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ποιοῦσα χρῆσιν καὶ μνείαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς συστάσεώς της, ὅπως τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τὸ πρῶτον αὐτῆς βιβλίον καὶ τὸ τελευταῖον διαλαμβάνουν περὶ θυσιαστηρίων καὶ χρυσῶν λιβανωτῶν καὶ περὶ θυμιαμάτων, ἔστω καὶ ἀναφερομένων τούτων εἰς τὴν ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησίαν. Ἀφοῦ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι ἐν Οὐρανοῖς λειτουργοῦσι τῷ Θεῷ, προσάγοντες αὐτῷ τὰ θυμιάματα μετὰ τῶν προσευχῶν τῶν ἁγίων πάντων, διὰ τί, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησίας, νὰ μὴ κάμνῃ χρῆσιν τῶν θυμιαμάτων καὶ ἡ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία; Ἰδοὺ διὰ τί καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς ὡς ἄλλοι ἐπίγειοι ἄγγελοι προσάγουσι πρὸς τὸν Θεὸν τὰς προσευχὰς καὶ τὰς δεήσεις τῶν πιστῶν ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ εὐώδους θυμιάματος. Ἰδοὺ διὰ τί καὶ οἱ Χριστιανοὶ προσφέρουσι τὰ θυμιάματα αὐτῶν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ καίουσι καὶ οἱ ἴδιοι τοιαῦτα εἰς τὰς ἰδιωτικάς των προσευχάς. Ἐκφράζουν τοιουτοτρόπως τὴν μυστικὴν αὐτῶν παράκλησιν πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα, ὅπως ἀποδεχθῇ τὴν προσευχὴν αὐτῶν, καθὼς συμβολίζει ἡ πρὸς τὰ ἄνω ἀνύψωσις τοῦ καπνοῦ τοῦ θυμιάματος.

Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἱεροὶ Ἀπόστολοι νομιμοποιοῦντες τὴν χρῆσιν τοῦ τοιαύτην συμβολικὴν ἔννοιαν ἐκφράζοντος θυμιάματος, ἀπαγορεύουσιν ἐν καιρῷ τῆς θείας Λειτουργίας πᾶσαν ἄλλην προσφορὰν πλὴν τοῦ ἐλαίου διὰ τὰς λυχνίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ θυμιάματος πρὸς συνδυασμὸν αὐτοῦ μετὰ τῆς κοινῆς προσευχῆς. «Μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω, λέγει προσάγεσθαί » τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν καὶ θυμίαμα » τῷ καιρῷ τῆς προσφορᾶς».

Ἔκτοτε πράγματι δὲν ἔπαυσεν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ἡ συμβολικὴ αὕτη πρᾶξις τοῦ θυμιάματος ἔν τε τῇ κοινῇ καὶ τῇ κατ' ἰδίαν προσευχῇ τῶν πιστῶν, ὅπως περὶ τούτου μᾶς πληροφοροῦσιν οἱ πατέρες καὶ διδάσκαλοι καὶ οἱ ἱστορικοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ διάφοροι ἑρμηνευταὶ τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας. Οἱ τελευταῖοι δὲ οὗτοι, συμφώνως πρὸς τὴν τάσιν τῆς ἐποχῆς των, τὴν ἀρεσκομένην εἰς τὰς ἀλλογορικὰς ἐξηγήσεις πασῶν τῶν λειτουργικῶν πράξεων, εἰσηγοῦνται ἱκανὰς ἑρμηνείας ὡς πρὸς τὸ θυμίαμα. Οὕτω ἄλλος μὲν τῶν λειτουργιολόγων ἐμβλέπει εἰς τὸ ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν θυμίαμα ἀνάμνησιν τριῶν πραγμάτων, ἤτοι τῆς ὑπὸ τῶν Μάγων προσφορᾶς εἰς τὸν Ἰησοῦν τοῦ λιβάνου καὶ τῆς σμύρνης, τῆς ὑπὸ τῶν Μυροφόρων ἀλείψεως τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου διὰ τῶν ἀρωμάτων αὐτῶν, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τῶν Χριστιανῶν, περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅτι εἶναι εὐωδία Χριστοῦ. «Ὅτι » Χριστοῦ, λέγει, εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυ- » μένοις». Κατὰ τὸν αὐτὸν ἑρμηνευτὴν ὁ εὐώδης καπνὸς τοῦ θυμιάματος

μηνύει τὴν εὐωδίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ πῦρ συμβολίζει τὴν θεότητα καὶ τὸ θυμιατήριον τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἄλλος δὲ συγγραφεὺς παραδεχόμενος καὶ αὐτὸς τὴν θεωρίαν τῆς σχέσεως τοῦ θυμιάματος πρὸς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προβαίνει εἰς περαιτέρω ἐπεξηγήσεις, ἀποφαινόμενος ὅτι τὸ θυμίαμα, τὸ μὲν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Ἀλληλούϊα φανερώνει τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν δοθεῖσαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ὅτε ἀπέστελλεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ δὲ τελευταῖον θυμιατὸν δηλοῖ πάλιν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν δοθεῖσαν εἰς τοὺς αὐτοὺς Ἀποστόλους μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Παρομοίας ἀλληγορικὰς ἑρμηνείας διατυπώνουσι καὶ ἄλλοι λειτουργικοὶ συγγραφεῖς. Ἀλλ' ἐὰν ἤθελέ τις νὰ κάμῃ τὴν ἐκλογήν του μεταξὺ ὅλων τῶν δοθεισῶν μυστικῶν ἐξηγήσεων περὶ τοῦ θυμιάματος, ἡ ἀσπασιωτέρα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ παλαιοτέρα, ἡ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ νόμου παραδεδεγμένη, ἡ σχετίζουσα τὸ θυμίαμα μὲ τὴν ὁλόθερμον προσευχὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Διότι τί ἀπογίνεται τὸ θυμίαμα, τιθέμενον ἐπὶ τῶν ἀνθράκων τοῦ θυμιατῆρος; Μεταβάλλεται εἰς εὐώδη καπνόν, ἀνυψούμενον πρὸς τὰ ἄνω. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρέπει νὰ φρονῇ καὶ ὁ Χριστιανὸς ὅτι ἀνέρχεται μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ γίνεται ἀπόδεκτος ἡ προσευχὴ αὐτοῦ, ὅταν προέρχεται ἀπὸ καρδίας πλήρους θερμῆς πίστεως καὶ ἀγάπης.

Ἂς ἔχωμεν λοιπὸν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἔννοιαν ταύτην τοῦ θυμιάματος, καὶ ἂς προσπαθῶμεν νὰ συμμορφονώμεθα πρὸς αὐτὴν ἐν τῷ θρησκευτικῷ μας βίῳ. Ἐπιτρέπεται νὰ προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναούς μας λίβανον ὡς δῶρον εὐλαβές· ἀλλ' ἔστω τοῦτο γνήσιον καὶ καθαρόν, ἀπηλλαγμένον ξένων οὐσιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ μεταβάλουν τὴν εὐωδίαν τοῦ λιβάνου εἰς κακοσμίαν ἀποκρουστικήν, ὅπως δυστυχῶς συμβαίνει πολλάκις μὲ τὸν ἀκαθάριστον λίβανον τὸν ὁποῖον πολλοὶ Χριστιανοὶ εἰσάγουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ λίβανος δέον νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ καλῆς ποιότητος, ὥστε νὰ διατηρῇ τὴν κυρίαν ἰδιότητά του, ἥτις μόνη συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ τόπου τῆς χρήσεως. Διότι ποῦ καὶ πότε χρησιμοποιεῖται ὁ λίβανος; Ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ πρὸ τῶν ἱερωτέρων ἀντικειμένων τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ἐν καιρῷ τῶν ἐπισημοτέρων ἡμῶν πράξεων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ὧραι τῆς προσευχῆς. Ποία δὲ ἡ σκοπιμότης τῆς χρήσεως τοῦ λιβάνου; Μᾶς ὑπομιμνήσκει τὴν ἀνάγκην νὰ μετεωρίζωμεν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν ἐν καιρῷ τῆς θείας λατρείας καὶ νὰ συνανυψόνωμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν μετὰ τοῦ ἐκ τοῦ θυμιατηρίου ἀναθρώσκοντος μυροβόλου καπνοῦ. Ἀλλὰ πῶς θὰ περιέλθωμεν εἰς τὴν μετέωρον ταύτην κατάστασιν, ἐὰν δὲν μᾶς συνυποβοηθήσῃ συνῳδὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ τὸ γνήσιον καὶ καθαρόν, καὶ διὰ τοῦτο εὐῶδες θυμίαμα; Τὸ θυμίαμα τοῦτο μὲ τὴν θερμότητα τῶν ἀνημμένων ἀνθράκων, μὲ τὴν εὐχάριστον αὐτοῦ εὐωδίαν καὶ μὲ τὴν ἐν εἴδει νεφυδρίων ἄνοδον αὐτοῦ, ἂς μᾶς ὑπεκκαίῃ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, ἂς μᾶς εὐωδιάζῃ τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἂς μᾶς χρησιμεύῃ ὡς μέσον ἀναστάσεως τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐν καιρῷ τῆς προσευχῆς, ἵνα δυνάμεθα μετὰ τοῦ ψαλμῳδοῦ νὰ ἀνακράξωμεν πρὸς τὸν Θεόν. «Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου » ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου». Γένοιτο.